

Наприклад, на Придніпровській залізниці нами рекомендується розмістити ВКП не тільки на пунктах комерційного огляду вагонів (їх десять), але й на ряді інших, зокрема стикових (Чаплине, Комиш-Зоря, Армянськ) та вузлових (Новомосковськ-Дніпровський, Вольнянськ).

Висновки. Результати впровадження проекту можна розподілити на загальний та правовий:

Загальний:

- виділення місця та часу скоєння викрадань вантажу (між двома вагоконтрольними пунктами) дозволить поліпшити умови для розкриття злочину [2];
- оперативне фіксування факту злочину допоможе працівникам МВС миттєво реагувати на злочин, швидко, по «гарячих слідах» розшукувати злочинців;
- наявність на залізницях взаємопов'язаних ВКП буде сприяти профілактиці викрадань вантажів, особливо високоліквідних.

Правовий:

- отримані на ВКП дані про нестачу вантажу можуть бути використані в якості доказної бази при розкритті та розслідуванні злочину [3].

Бібліографічні посилання

1. Вишня В.Б., Вишня О.В. Електронні ваговимірювальні системи для контролю вантажів на залізниці // Сб. науч. тр. Нац. горной академии Украины. – 2001. – № 11. – С. 236-240.
2. Вишня В.Б., Вишня О.В. Електронні засоби контролю для розкриття розкрадань вантажів на транспорті // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2001. – № 5. – С. 183-188.
3. Вишня О.В. Правові основи застосування засобів вагового контролю при розкритті і розслідуванні розкрадань вантажів на залізниці // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: Зб. наук. статей Донецького інституту внутрішніх справ при Донецькому національному університеті. – 2001. – № 2. – С. 269-274.

Надійшла до редакції 13.09.2011

Ю.Б. Комаринська

кандидат юридичних наук

(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 343.985

ОСОБЛИВОСТІ СЛІДОВОЇ КАРТИНИ НАВМИСНИХ ВБИВСТВ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

Досліджено проблему розслідування навмисних вбивств на залізничному транспорті, значну увагу приділено правильному виявленню та читанню слідової картини, що дає змогу вірно та швидко розслідувати зазначені злочини.

Ключові слова: слідова картина, залізничний транспорт, вбивство, травма.

Исследована проблема расследования умышленных убийств на железнодорожном транспорте, значительное внимание уделено правильному выявлению и чтению следовой картины, что позволяет правильно и быстро расследовать указанные преступления.

Ключевые слова: следовая картина, железнодорожный транспорт, убийство, травма.

The paper investigated the problem of investigating intentional ubivstv in rail transport, a considerable attention is paid to the proper identification and reading the trace pattern that allows you to quickly and correctly to investigate these crimes.

Keywords: trace a picture rail, murder, injury.

Постановка проблеми. Важливе місце у розслідуванні та розкритті навмисних вбивств, особливо прихованих, займає слідова картина, тобто сукупність криміналістично значимої інформації, що залишається на місці вчинення злочину або на місці виявлення трупа людини.

Слідова картина є ключовим елементом криміналістичної характеристики будь-якого злочину, дослідивши сліди, що залишились на місці події, слідчий може не лише встановити особу жертви, але й особу можливого злочинця або ж окремі дані, які вказували б на неї.

Коли йдеться про специфічні для залізничного транспорту способи убивств, до яких можна віднести скидання або зіштовхування жертви з потяга, підкладання живих осіб або трупів під потяги, що рухаються, можна виділити певні особливості місцезнаходження та інформаційної значущості матеріальних слідів злочинів. Ознакою приховування убивства може бути встановлений факт неспівпадіння місця убивства та місця знаходження трупа [1].

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою виявлення ознак злочину та спроб приховування навмисного вбивства, нещасного випадку або самогубства на залізничному транспорті слід звертати особливу увагу на таке:

1. Сліди ніг.

Специфічне покриття біля залізничної колії, насип піску та гравію, сприяє збереженню слідів всіх осіб, які б могли знаходитись на місці події. Слід пам'ятати, що серед слідів, виявлених на місці події, можуть бути як сліди потерпілого, так і злочинця. Тому необхідно опитати осіб, які знаходились поблизу від місця події, з метою встановлення приналежності слідів. Виявлення та фіксація таких слідів вимагає від слідчого або криміналіста особливих знань та вмінь, які б сприяли збереженню доказової інформації.

2. Сліди боротьби, виявлені на місці події та на тілі потерпілого.

Сліди боротьби можуть залишатись не лише на тілі потерпілого у формі ушкоджень, але й на покритті залізничної колії, на самій колії, на спорудах, на залізничних світлофорах та інших об'єктах, призна-

чених для забезпечення руху залізничного транспорту. Такими слідами можуть бути краплі крові, волосся, шматки одягу, інші особисті речі (як потерпілого, так і злочинця), предмети, якими могли бути нанесені травми, тощо.

Визначити характер та час нанесення ушкоджень на тілі потерпілого може судово-медичний експерт. Необхідно звертати увагу на сліди боротьби, що виникли до ушкоджень залізничним транспортом.

3. Велика кількість слідів крові у вигляді калюжі, потоків та бризок на ґрунті під трупом або коло нього, якщо на трупі є ушкодження, пов'язані з втратою крові.

Слід пам'ятати, що напрямок потоків крові повинен відповідати положенню трупа. Як правило, під час наїзду залізничного транспорту або під час удару об нього потоки крові нерівномірні та розбризкуються. Відповідно до специфіки залізничного транспорту сліди крові можуть бути виявлені на значній відстані від місця виявлення трупа.

4. Поза трупа, наявність саден, подряпин.

Поза трупа має відповідати способу нанесення ушкоджень. Як правило, удар наноситься передньою поверхнею електровоза відразу по всіх частинах тулуба, що призводить до поєднаних тяжких ушкоджень. При цьому в ділянці ніг та таза нерідко виникають характерні “відкидач-ушкодження” від удару нижнього краю і підніжки відкидача. Ці ушкодження дають можливість з'ясувати напрямок удару та положення тіла в момент травми. При ударі потягом, що рухається з великою швидкістю, тіло зазвичай відкидає далеко в сторону, яке на рейки не потрапляє.

Найбільш характерні ушкодження від дії рельсового транспорту з'являються при переїзді колесами. У результаті сильного тиску та під дією колісного гребеня (реборди) відбувається розтrocення кісток та відділення частин тіла або розділення тіла на частини – полоса обтирання.

Якщо в місці перекочування колеса шкіра не руйнується, то виникає її пошкодження, яке називається смугою тиску. Ці смуги виникають як від дії поверхні колеса, що котиться, так і від голівки рейки. Вони допомагають встановлювати положення тіла на рейках.

Для трупа людини, яка розбилася при падінні з рухомого потяга, характерна поза з розкинутими руками і ногами, поза із витягнутими вздовж тулуба руками й зімкнутими ногами не є типовою. Разом із тим не можна не враховувати, що іноді убивця з метою відвести від себе підозру, приховати істинні мотиви убивства навмисно надає трупу таку позу.

5. Стан одягу та взуття трупа.

Переїзд залізничним транспортом нерідко супроводжується волочінням тіла потерпілого по полотну, іноді відстані можуть сягати сотень метрів і навіть декількох кілометрів. Під час волочіння від ударів об

шпали та тертя об баластний шар шляху виникають садна, подряпини та рани, в глибині яких, на шкірі та одязі накопичується багато мастильних речовин та частинок покриття дороги (гравію, піску тощо).

Смуги тиску і ділянки тертя виникають на одязі загиблого. При розділенні тіла зазвичай виникає і пошкодження одягу у вигляді багатьох розривів, смугоподібного або повного її руйнування.

У осіб, які загинули від залізничної травми, існує ще така ознака переїзду залізничним транспортом, як відторгнення та притискання епідермісу до одягу, що прилягає до рани. При цьому відторгнений епідерміс повторює малюнок тканини одягу, що розташована над ділянкою відторгнення. Для утворення вказаної ознаки необхідна щільна основа з наявністю тканин, що мають обмежену рухомість. Такими частинами тіла людини є верхні та нижні кінцівки. Притискання відторгнутого епідермісу до одягу, із повторенням малюнку тканини, пов'язано з дуже сильним тиском та рухом предмета, що пошкоджує тіло людини. При цьому пошкоджена частина тіла повинна дуже щільно стискатися між тупими твердими предметами. Подібне положення виникає при переїзді частини тіла потерпілого колесами залізничного транспорту.

Потрібно звертати увагу на стан взуття потерпілого. У процесі контакту ніг із землею можуть відриватися каблуки або навіть підошва. На взутті спостерігаються подряпини з дрібними частками щебеню, піску в них.

6. Знаряддя вбивства.

Слід пам'ятати, що якщо смертельні ушкодження нанесені трупу такими засобами як ножі, вогнепальна зброя, металеві предмети, гільзи, отруйні речовини та інші, вони можуть бути випадково залишені злочинцем біля трупа або неподалік від нього.

7. Речі потерпілого, залишені злочинцем як такі, що не являють собою цінності, якщо вбивство було вчинено з метою пограбування, а також особисті речі вбивці, якщо він переодягався в одяг потерпілого.

8. Звертати увагу необхідно на те, що відсутність слідів волочіння, скидання трупа з поїзда, а саме місця його падіння, може спростувати версію про самогубство або нещасний випадок.

Ознаками, які свідчать про скидання трупа з поїзда, можуть бути:

а) сліди нашарування на ґрунті в результаті падіння трупа з поїзда. У випадках скидання з поїзда ще живої людини на землі від перших зіткнень ніг із землею залишаються глибокі переривчасті сліди, які закінчуються місцем падіння потерпілого. Труп у цьому випадку буде знаходитися поза колією;

б) проїзні документи, що знаходяться в одязі потерпілого, які вказують на те, що він їхав у поїзді перед смертю;

в) поза трупа. Скинутий з поїзда, який рухається на великій шви-

джості, відлітає в бік, котиться під укіс, часто потрапляє у водяні кювети;

г) наявність на трупі або на полотні залізничної дороги сіна, соломи, дьогтю, кусків вугілля та інших предметів, викинутих злочинцем із товарного поїзда з трупом або після того, як труп було скинуто;

д) невідповідність потоків крові та розташування трупних плям позі трупа, в якій він був виявлений [2];

е) сліди нападу або подальшого сковзання тіла по баласту насипу. Ці сліди являють собою траси, що виникають при падінні жертви, виходять під кутом від полотна залізниці в сторону руху потяга;

ж) відсутність біля трупа слідів ніг потерпілого;

з) виявлення на тілі потерпілого слідів боротьби та ушкоджень, що нанесенні жертві ще в потязі, а також інших слідів перебування у вагоні;

і) виявлення вздовж полотна залізниці предметів, що належали потерпілому.

Вбивство вчинено шляхом підкидання живої людини або трупа під проїжджаючий потяг. На місці події можуть бути виявлені:

1. Сліди взуття, що належать не потерпілому, а, можливо, злочинцям.

2. Сліди волочіння трупа або ще живої людини, але такої, яка перебувала в безпорадному стані, сторонніми особами.

3. Сліди можливої зупинки транспортного засобу, на якому було доставлено труп або пораненого на місце вчинення або приховування убивства, що знаходиться біля залізничного насипу або поблизу нього. Нерідко труп людини перевозять автотранспортом до залізничної колії, або ж за допомогою інших засобів, таких як садові візки, санчата тощо.

4. Сліди крові на шляху переміщення трупа або пораненого; на одязі осіб, які переміщували труп або пораненого; на предметах, до яких вони торкалися; в салоні автомашин, що використовували для перевезення трупа або пораненого.

5. Частинки ґрунту, мікрволокна в піднігтьовому складі, на одязі або взутті трупа або підозрюваних, на поверхнях або в салоні автотранспорту [3].

6. Сліди слини на недопалках цигарок, пляшках, зернятах тощо, що залишили злочинці на місці вчинення або приховування злочину, в місцях, де вони переховувались, чекаючи проходження потяга.

7. Сліди пальців рук підозрюваних на різних предметах (пачках з-під цигарок, пляшках з-під напоїв тощо), що залишенні ними на місці злочину або поблизу нього.

8. Сліди інших ушкоджень, ніж залізнична травма, на трупі потерпілого.

Висновки. Формуванню слідової картини та визначенню прина-

лежності слідів сприяє врахування під час розслідування зазначеної категорії злочинів умов учинення вбивств. При дослідженні правопорушень, що скоєні на маршрутах приміського залізничного сполучення, слід враховувати специфічні умови, що сприяють вчиненню правопорушень: деякі явища, що сприяють маятниковій міграції населення; недоліки в організації приміських пасажирських перевезень; недостатня боротьба з вживанням алкогольних напоїв на об'єктах залізничного транспорту; невтручання та байдужість окремих пасажирів до конфліктних ситуацій та до самих правопорушників; недоліки в розташуванні та використанні сил та засобів служб транспортної міліції [4].

Бібліографічні посилання

1. *Комаринська Ю.Б.* Співвідношення способів скоєння та приховування навмисних вбивств, замаскованих під нещасний випадок або самогубство на залізничному транспорті // *Іменем закону*. – 2008. – № 4. – С. 22-27.
2. *Жила А.С.* Особливості розслідування вбивств, які скоюються на об'єктах залізничного транспорту // *Використання сучасних досягнень криміналістики у боротьбі зі злочинністю*. – Донецьк, 2002. – С. 115-120.
3. *Аброменкова В.С., Стрелец С.В.* Некоторые особенности расследования убийств на железнодорожном транспорте, замаскированных инсценировками // *СибЮрВестник*. – 2001. – № 2.
4. *Баранов С.О.* Профилактика злочинів на залізничному транспорті: Навч. посіб. – Одеса, 2007.

Надійшла до редакції 06.09.2011

Т.О. Лоскутов

кандидат юридичних наук
(*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*)

УДК 343.1

ПРИРОДА ПРЕДМЕТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Здійснено дослідження предмета правового регулювання у кримінальному процесі. Обґрунтовано, що поняття «предмет правового регулювання у кримінальному процесі» слід визначати через такі правові категорії: кримінально-процесуальні відносини, кримінально-процесуальну діяльність, права та законні інтереси.

Ключові слова: *предмет правового регулювання; кримінально-процесуальні відносини; кримінально-процесуальна діяльність; права та законні інтереси.*

Исследован предмет правового регулювання в уголовном процессе. Обосновано, что понятие «предмет правового регулювання в уголовном процессе» необходимо определять через такие